

10 september 2023

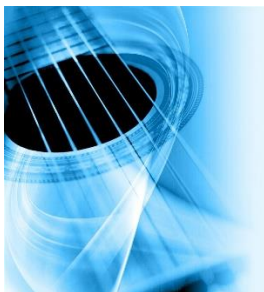
Wij van Zuid – de Regenboog

Verkondiging

Gemeente van onze Heer Jezus Christus

Dit beeld kennen we allemaal. - Toen nog prinses - Maxima in tranen toen in hun trouwdienst de muziek van de bandoleon klonk. Tranen van weemoed, heimwee, raakten die klanken aan het verdriet dat haar vader er niet bij was? Hoe dan ook, dat doet muziek.

En dat kan je zomaar overvallen. Je hoort een lied, een kerkorgel in een oude kerk, een gitaarrifje van de band, de beste zangers, en het komt zo binnen. Dat heeft vaak niet met tekst te maken. Je hebt niks met de tekst van het Wilhelmus maar wanneer je het zingt moet je toch even een brok in je keel wegslikken. Of, die liederen van Johan de Heer, de woorden zijn ouderwets voor je gevoel, maar die melodieën raken je toch, ondanks je reserves.

Zingen en muziek komt rechtstreeks bij je binnen en raakt de snaren van je ziel. Een vrouw uit Voorburg vertelde me vorige week iets moois daarover. Zij heeft haar hele leven piano gespeeld en leert nu harp spelen. Ze zegt: "Als ik dan die harp pak en die hou je echt tegen je aan, dan komen die klanken letterlijk bij me binnen, ik word erdoor aangeraakt en dat doet me zo goed."

Muziek werkt fysiek, los van woorden en taal. Je voelt de trommels van de drumband van binnen resoneren. En grote kerkorgels schijnen zulke lage tonen voort te brengen dat je ze niet meer kunt horen, maar ze worden wel ontvangen in je lijf en kunnen daar ook spanning oproepen. Muziek spreekt andere delen van ons menszijn aan dan gesproken woorden. Woorden worden in je linker-hersenhelft ontvangen, muziek rechts. En de antenne daarvoor is ouder dan die van de gesproken taal. Klanken en ritmes zijn terug te voeren op de geluiden die het ongeboren kind in de baarmoeder waarneemt.

Zingen en muziek raakt de snaren van de ziel. Daarom zing je je kind wiegend in slaap. Daarom speelde David harp voor Saul als hij geplaagd werd kwade geesten. Daarom zing je voor je oude oma nog eens keer die psalm die ze zo mooi vond. En even is de wereld weer in evenwicht. Wat je met woorden niet zeggen kan, kun je misschien wel uiten in een lied.

Waar komt muziek vandaan? Ik geloof dat muziek een gave is van de Schepper.

Dat lijkt vanzelfsprekend om dat in de kerk te zeggen, maar dat is het niet. Er staat nergens in de bijbel: op de achtste dag schiep God de muziek. Wel klinkt door de hele bijbel heen muziek, ook muziek tot zijn eer. Er zijn door de eeuwen heen gelovigen geweest die zeggen: Je moet oppassen met muziek. Woorden heb je onder controle, maar wat gebeurt er met mensen als daar muziek bij komt? Als ik zing, treed ik buiten mijzelf. Ritme kan je opzwepen. Die snaren in je ziel, misschien raak je wel in vervoering, in trance, en wat er dan gebeurt... In een bepaalde stroom binnen de Reformatie hoor je hooguit een spreekkoor in de kerk. En als er al gezongen wordt, dan geen melodieën van de straat, maar muziek die duidelijk anders is, in zekere zin 'gewijd.'

Wij zijn juist blij met allerlei soorten van muziek. Ik heb daar eens een hele mooie uitspraak over gevonden. Die komt hierop neer: Muziek hoort bij de wereld van de klanken. Maar ze is wel een uitzonderlijk verfijnde en gecompliceerde vormgeving van die wereld. Muziek doet veel meer dan het gewone hoogstnoodzakelijke voor de communicatie. Ze is veel meer dan nuttig. Ze brengt schoonheid en plezier voort. Muziek is dan ook niet alleen (praktisch) onderdeel van Gods schepping, maar ook genadegave, een onverwachte zegen van God. God die niet een zuinige verstrekker is van wat nuttig en nodig is, maar een liefdevolle weldoener die houdt van zijn mensen. parafrase Jan Michael Joncas, uit boek VDPoll Samen in de naam van Jezus

Je zingt liederen en maakt muziek. Maar je kunt ook zeggen: 'je *ontvangt* liederen en muziek.' "Thank you for the music, the songs I'm singing, thanks for all the joy they're bringing," zingt ABBA.

Muziek en zingen verbindt ons met onze ziel, met de Schepper die ons geeft te zingen en ook met elkaar.

Een krachtig voorbeeld daarvan beleefde ik jaren geleden toen ik voor het eerst in Taizé kwam. Het was zondagavond. We hadden een lange autorit achter de rug en waren op die vreemde plek in Bourgondië neergestreken, onwennig. We werden meteen bij onze kladden gepakt om avondeten te gaan uitdelen. "Maar we zijn hier nieuw" was geen argument, want vrijwel iedereen was net aangekomen. Voor we zouden beginnen met delen en eten nam Rafaël, dat was de Zuidafrikaanse jongen die de leiding had daar, het woord en zei "a song please" Iemand zette "Bless the Lord my soul" in. Dat kenden we. En al gauw werden we opgenomen in een vierstemmig gezang, gewoon bij de grote tent buiten in de rij. We waren thuisgekomen.

Dat hopen we ook voor ons zingen in de kerk. Dat het samenbindt en je het gevoel geeft van thuiskomen, bij elkaar.

Wat gebeurt er als we samen zingen?

Eerst even tussendoor een paar weetjes uit het boek 'Singing in the brain' van Erik Scherder, geciteerd in de Libelle. Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat samen zingen: het gevoel van saamhorigheid en sociaal welzijn versterkt, de hartslag omlaag brengt, stress vermindert, de aanmaak van het 'gelukshormoon' oxytocine stimuleert, de empathie vergroot, het gevoel van controle versterkt, de levensverwachting verhoogt. Kortom, samen zingen is goed.

Hoe werkt dat in de kerk?

Soms word je gedragen door het lied van de mensen om je heen. Een lied kan te groot zijn voor jou alleen, te gelovig, te stellig over God en Jezus, de kerk. De woorden van een lied kunnen zo haaks staan op je eigen ervaring, dat je ze zelf niet in de mond zou nemen, maar samen... Je wil je wel toezingen naar het vertrouwen uit zo'n lied. Het verwoordt je verlangen wat op dit moment niet vervuld is, maar waar je toch aan vast wil houden. Samen zingen is elkaar dragen, opgetild worden.

Samen zingen geeft je nieuwe woorden en nieuwe liederen. De cantorij, één of meer zangers, een filmpje van Youtube, ze ontsluiten nieuwe liederen voor je. En in de bijbel staat al dat we ook nieuwe liederen nodig hebben om nieuwe snaren in onze ziel te raken.

Samen zingen maakt indruk, geeft een besef van kracht. Als je met kerst in een volle kerk “Ere zij God” zingt en er wordt orgel en piano gespeeld en misschien ook wel trompet, dan voel je je sterk, daar gaat iets van uit. Ook voor mensen die niet zoveel hebben met geloof.

En, samen zingen maakt het je moeilijk. Soms komt er een lied voorbij waar je ‘niets mee hebt’ of waar je het niet mee eens bent, omdat je de woorden te simpel, te moeilijk, te vaag, te ouderwets, te ... vindt of omdat de melodie onlogisch, plat, moeilijk, onzingbaar, somber, te ritmisch... is, naar jouw smaak. Wij hebben in de kerk de uitdaging om elkaar een dak boven het hoofd te zingen. Als jij om wat voor reden dan ook moeite hebt met een lied: kijk eens om je heen! Zie hoe een ander vol overgave dat zingt wat voor jou niet hoeft. En zing het dan voor die ander. Om hem of haar een dak boven het hoofd te geven en te laten thuiskomen.

Zingen is iets van samen, kracht, maar zingen kan ook heel kwetsbaar zijn, “psalmen in de nacht.” Veel kinderen worden ’s nachts geboren. Veel liederen ook. Letterlijk en figuurlijk. Er is veel donker onheil en nachtelijk duister. En daarbinnen en van daaruit wordt menig lied geboren.

In de Psalm die we hebben gelezen ook:
“ Van David, een stil gebed,
toen hij voor Saul was gevlucht in een spelonk.

Wees mij genadig, God, wees mij genadig,
want bij u is mijn leven geborgen.
In de schaduw van uw vleugels zal ik schuilen,
tot het doodsgevaar is geweken...
Tussen leeuwen moet ik liggen,
hun tanden zijn speren en pijlen.” (Psalm 57 begin)

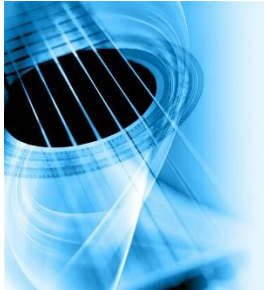
Als je verdriet hebt, pijn, als je bedreigd wordt, gevaar op je af ziet komen, en je hebt het allemaal al een keer gezegd en nog een keer en je hebt al van alles geprobeerd en je ligt weer wakker in de nacht, ontvang je soms troost in een lied, balsem voor je gekwetste ziel.

Ik weet van een vrouw, een wetenschapper, die toen zij aan een depressie leed balsem voor haar ziel vond in de kinderliedjes van Elly en Rikkert die ze zo vaak met haar kinderen had gezongen. En wat te denken van de spirituals die door de slaven op de plantages werden gezongen in de 19e eeuw. Ik ken mensen die onder grote spanningen leven en toch een lied van hoop in zich meedragen.

Muziek raakt de snaren van je ziel. In muziek heeft God ons iets prachtigs gegeven wat ons raakt en verbindt en heel maakt. Dat gaat allemaal over ons en wat het voor ons betekent. Maar zou je het ook niet andersom moeten zeggen? In de muziek, in de liederen die we zingen, mogen we God iets geven.

Psalm 57 zegt

“Mijn hart is gerust, o God,
mijn hart is gerust,
ik wil voor U zingen en spelen.”

Onze lofliederen, de liederen van verwondering en verlangen zijn niet alleen voor onszelf maar ze betekenen ook iets voor God. We eren Hem in die liederen. Zouden wij misschien daarmee niet een snaar in de ziel van God kunnen raken?

In Psalm 22 staat:

“God, U bent de Heilige,
die troont op de lofzangen van Israël.”

Dat is een bijzonder beeld. Met onze liederen maken we een troon voor God, Hij wordt als het ware gedragen door onze lofliederen.

Dus: We zingen elkaar een dak boven het hoofd, en we mogen God als het ware dragen op onze liederen.

Laten we vooral blijven zingen!

“Zing, mijn ziel, voor God uw HERE,
zing die u het leven geeft.
Zing, mijn ziel, uw God ter ere,
zing voor Hem zolang gij leeft.
Ziel, gij zijt geboren tot
zingen voor de HEER uw God.”

Amen